

עידן

דע אר
אלקן אכד
ועבדהו

פטרון מערכת דעה:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וז' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קכח - פרשת במדבר - שנת תשפ"ג

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

**בין עובד ה'
לאשר לא עבדו:
ההבדל העצום בין
מי שחי לפי ידיעת
תכליתו בעולם**

עמוד ה'

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא פרק ל"ט
שיעור עז - ב (פרשת כי תבא תש"ס)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

ה' אחד

ושמו

אחד:

תכלית

הבריאה -

גילוי אחדות

הבורא

בעולם

א. ויאצל מן הרוח: ב'עולם האצילות' מאיר האחדות של הבורא יתברך
'עולם האצילות' - 'אצל' יתברך, ואינו עומד כמציאות בפני עצמו | כל מציאות שבעולם כלולה מאור וכלי, חומר וצורה | גדר ההבדל לפי השגתינו שבין ה'בורא' כביכול ל'נברא': הבורא הוא אחד, והנברא הוא שנים | בעולם האצילות שכולו אלוקות מאיר אחדות ה', וממילא מתאחדים שם האורות והכלים

ב. אתם ראיתם: אחדות הבורא שנגלתה לעין כל במתן תורה
מטרת הבריאה היא שתתגלה אחדות ה' בכל העולמות | מעין זה היה בשעת מתן תורה - 'א' ד'אנכי ה' אלקיך' | מ"ת הוא חיבור שמים וארץ, עליונים ותחתונים, האורות והכלים | במעמד הנבחר בטלה מישראל המיתה - שהיא הפירוד בין הגוף והנשמה שנתהווה בכח חטא אדה"ר | שלימות ההשגה - כאשר משיגה מתדמים לה ביותר

ג. אלקי נשמה שנתת בי: השגת אלוקות היא בכח הנשמה דוקא
חג השבועות 'רזא דעץ החיים' | השגת כלל"י בשעת מתן תורה הוא כח נבואה שלמעלה משכל אנושי | 'עץ החיים' - דבקות בבורא יתברך למעלה מהשכל, 'עץ הדעת' - השגות אלוקות בכח ההבנה והדעת | הנחש פיתה את האדם להתבונן באלוקות בכח השכל והחקירה לבד | על כל 'בעל מוח' לבטל את שכלו כנגד מה שלמעלה מהשכל | שלימות תיקון חטא אדה"ר לעתיד לבוא - שיתאחדו העצי החיים והדעת, 'השגה' המתפרשת ע"פ שכל והבנה

א.

ויאצל מן הרוח: ב'עולם האצילות' מאיר האחדות של הבורא יתברך

'יצורה', כלומר שכל מציאות מורכבת משני דברים; ה'חומר' - הוא עצם גשם הדבר, וחומר זה נושא עליו 'צורה' - שהוא חלק הפנימי והרוחני שבמהות הדבר. ודבר זה הוא גם בחפצים גשמיים, שבכולם יש שני דרגות אלו, המהות הגשמיות של החפץ, ואת הצורה הרוחנית והמופשט שבו. ונקוט לדוגמא, את ה'שולחן' - המשוכלל מכמה עצים וכדומה, עד שמקבל צורת שולחן. הנה העצים הם ה'חומר' וגשמי, והם מקבלים בהם את 'צורת' השולחן, הרי שיש בשולחן עצמו 'חומר' ו'צורה'. וכמו כן כאשר נחלק את עצם העץ לפרטיות נמצא גם בו ענין חומר וצורה, שהרי העץ כלול מחלק גשמי וחומרי - מה שיכולים למשש בידים, וחלק זה נושא עליו את 'צורת' העץ - שאינו מציאות ממש אלא ענין רוחני ומופשט, כי כן כל דבר שבבריאה מורכב מחומר וצורה. ועל פי שכל הגשמי אינם ב' בחינות בשולחן, כי למעשה הוא רק שולחן אחד ולא עץ וצורה, אבל בפנימיות הם ב' דברים נפרדים.

שבהם מתאחדים ממש עם האלוקות המחיה אותם, - הנה בעולם האצילות שם 'איהו (-המאציל העליון ב"ה) וחיהי (-בחי' אורות) וגרמוהי (-כלים) חד בהון', והיינו ששם מתגלה אחדות כח המאציל בנשמה ובכלים, באופן שהם נראים כאחד ממש, ולא ניכר ההבדל כלל בין האור לכלי, כי הם אחד.

כל מציאות שבעולם כלולה מ'אור' - עצם הפנימיות, ו'כלי' - חלק החיצוני והלבוש

וביאור הדבר הוא, כי נודע שכל מציאות שבעולם כלול הוא מ'אור' ו'כלי', ה'כלי' - הוא עצם הדבר ומהותו החיצונית, וה'אור' - הוא שורש החיות והנשמה שבתוכו המחיה ומהווה אותו להיותו בגדר מציאות. והמשל לכך הוא מן האדם הכלול מגוף ונשמה, שה'גוף' הוא הכלי המכיל בתוכו את אור ה'נשמה', המשפיע בו חיות וקיום מאור אין סוף ב"ה, כי בהכרח שבכל דבר שבעולם יהיה אור וכלי. והוא רק משל כללי, כי בעצם הן ב'גוף' והן ב'נשמה' בעצמם יש ב' בחינות הללו - אור וכלי. [דהיינו שיש אור הנשמה - ומדותיה, ויש הגוף בעצם - והנצה"ק שבה].

ה'חומר' וה'צורה' שבכל נברא הוא משל לענין אורות וכלים והחוקרים הקדמונים כינו שני חלקים אלו בשמות 'חומר'

'הבורא' ית"ש הוא אחדות פשוט, ו'הנברא' הוא מציאות של שנים

ועומק הדבר הוא, כי גדר ההבדל והחילוק שבין השגה שלנו כביכול בבורא ית"ש לבין השגתינו בהנבראים, הוא בענין זה שנתבאר. כי הנה הבורא יתברך הוא 'אחד' יחיד ומיוחד, ואין יחיד כיחודו ואין אחד כאחדותו, אחדות פשוט שלמעלה מכל

כתב התניא בפרק לט, וז"ל: ועולם האצילות שהוא למעלה מהשכל וההשגה וההבנה לשכל נברא, כי חכמתו ובינתו ודעתו של אין סוף ב"ה מיוחדות שם בו בתכלית היחוד ביחוד עצום ונפלא ביותר שאת יותר עז לאין קץ מבעולם הבריאה, עכ"ל. ונבוא בעז"ה לבאר כללות ענין עולם האצילות, ומעלתו לעומת שאר העולמות שלמטה הימנו.

'עולם אצילות' - ש'נאצל' מאתו יתברך ואינו כמציאות בפני עצמו

הנה נודע במשפט הלשון, שתיבת 'אצילות' מורה על איהו מציאות שמאיר ובא מעצמות הדבר המאיר, ואינו בגדר נפרד לעצמו, אלא הוא רק 'נאצל' מאתו והוא 'אצל' תמיד. והדוגמא לזה הוא זיו השמש המאיר בעולם, המקבל את אורו ממאור השמש, שאין הזיו נחשב כמציאות נפרד העומד בפני עצמו, אלא כל מהותו הוא אור השמש ממש, והזיו הינו רק מה שמבהיק ממנו ומאיר בכל העולם. והכי נמי הוא בעניינינו בביאור גדר 'עולם האצילות', שעולם נעלה זה הוא כל כולו אלוקות, ואינו מכונה בגדר 'נברא' - שזה מתחיל ב'עולם הבריאה' שלמטה ממנו, אלא כל מהותו ומציאותו נאצל מעצמות הבורא יתברך, וממילא גם כל מה שמתגלה בו הוא עצם אלוקות.

והענין יתבאר ע"פ מה דאיאת בתיקו"ז (הקדמה ג:) במהות עולם האצילות, ש'איהו וחיהי חד בהון, איהו וגרמוהי חד בהון', כלומר שלעומת מה שבשאר כל העולמות אין האורות והכלים

פטרון הגליון - אייר

מוה"ר חנן סיימאן הי"ו

זכות הפצת התורה יעמוד לו ולכל משפחתו

וזהו הענין שפתח ית"ש את התורה בתיבת 'בראשית' - המתחילה באות 'ב', ודבר זה להורות בא, שכל הבריאה שברא הש"ת 'בראשית' ברא אלקים' - הכל הוא בגדר השניות, כי לא תמצא גילוי אחדות פשוט בעולם אלא בבורא יתברך עצמו, ואילו מהות הנבראים אינו אלא כדרגת שנים

ושורש ענין אחדות זו שנעשה אז בין שמים וארץ נמשך מגילוי עצם האחדות של האורות והכלים שבכל הנבראים. גדר החילוק שבין אצילות לשאר עולמות הוא, שמהות עולמות של ב"ע הוא מציאות של שנים, ולעומת זה 'אצילות' הוא מציאות של אחדות גמורה, וממילא כאשר נראה לעין כל אחדות הבורא בכל העולמות בשעת מתן תורה, הרי נתגלה דרגת האחדות שבכל הנבראים ג"כ, והיינו שנתאחדו האורות והכלים שבהם, והיו לאחדים ממש

שכל והבנה. וכמו כן כל מה שמצינו אצל הבורא ית"ש, הכל נכלל בעצם אחדותו, ואין שום דבר נפרד ומובדל ממנו. וכגון כאשר נדבר על מהות החכמה של הקב"ה - הרי 'הוא וחכמתו אחד' כמ"ש הרמב"ם (הל' יסודות פ"ב ה"י), וכן 'הוא ודעתו אחד', וכן הוא בכל הכינויים שמכנים אותו ית"ש, ובכל מה שתמצא אצלו יתברך וכל הנוגע בו, הכל הוא בגדר אחדות פשוט.

ואילו גדר ה'נברא' הוא - שהוא מורכב מ'שנים', ואין בו את עצם האחדות של הרבוש"ע. ולכן כל מה שתוכל לומר ולדבר מענין הנברא, לעולם תמצא בו את המספר שנים. וכגון כאשר תאמר שאדם זה יש בו עיניים, הרי יש כאן שנים - ה'אדם' וה'עיניים' שבו. וגם אם תדבר מן ה'עיניים' עצמם, הרי יש בהם חומר וצורה כנ"ל. ונמצא שלעולם אי אפשר שתימצא ב'נברא' מדרגת אחדות פשוטה כמו אצל הבורא יתברך.

תכלית כל הבריאה היא שתתגלה אחדות הבורא בכל העולמות - ביום ההוא יהיה ה' אחד
והנה תכלית בריאת כל העולמות שעומדים למטה מעולם האצילות, הנראים לכאורה כנפרדים ממנו ית"ש, והינם במדרגת 'שנים' המורה על פירוד היפך האחדות - היא שמדרגת כולם תתעלה, ויאיר בהם את הגילוי העצום הזה של אחדות הבורא המאיר בעולם האצילות, והיינו שיתגלה לעין כל שכל הנבראים הנמצאים בתוכם כולם כאחד אינם אלא חלק מאחדות הפשוט של הקב"ה.

ועל גודל התגלות זה נאמר על זמן העתיד (זכריה יד, ט) 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', והיינו לומר שלעתיד לבוא תתגלה אחדות הבורא בכל העולם, וראו כל בשר יחדיו כי אין שום דבר מלבדו יתברך, וכל הנבראים שבכל העולמות תלויים וכוללים המה באחדות הפשוטה של הבורא עולם, וממילא תתגלה גם בתוך הנבראים ממש אחדותו של הבורא יתברך.

מעין מדרגה זו נתגלתה בשעת מתן תורה
ואל מעין מדרגה זו זכה העולם בשעת מתן תורה, שאז פתח הקב"ה את השבעה רקיעים ונגלה עליהם עין בעין ביופיו ובכבודו ובתוארו (ע"פ פסיקתא רבתי כ) ואמר 'אנכי ה' אלקיך', והיינו שנתגלה אז איך הקב"ה מיוחד בכל הבריאה, ושכל הנבראים אינם נפרדים ממנו אלא מקבלים כסדר חיותם ממנו יתברך, וממילא גם הם נכללים באחדותו, שהרי אין בכל הבריאה כולה אלא אמיתת אחדותו יתברך.

עשרת הדברות מתחילים ב'א' ד'אנכי ה' אלקיך' - כי אז נתגלה דרגת האחדות
והו שפתח אז הקב"ה את נועם דברותיו באומר 'אנכי ה' אלקיך', המתחיל באות 'א' - היפך מה שהתחילה ראשית הבריאה באות ב' כנ"ל, כי **אכן בשעת מתן תורה - שהיה מעין זמן תיקון השלם שלעתיד - זכינו לגילוי דרגת אחדות הפשוט של 'אנכי ה' אלקיך', שהוא גילוי אחדות הבורא בכל העולמות** - למעלה ולמטה, בלי שום הבדל וחילוק ביניהם. ולכן נודע שכל הגילוי של מתן תורה סובב על נקודה זו של אחדות הבורא של ה'א' שב'אנכי ה' אלקיך', וכמו שהביא הרה"ק מראפשיץ ז"ע (ורע קודש פר' יתרו ד"ה גם י"ל, מועדים שבעות ד"ה במדרש) בשם רבו הרה"ק מהר"מ מוימנוב ז"ע, **שאפשר שלא שמענו מפי הקב"ה אלא אות א' ד'אנכי'**. כי אכן זה היה כל תכלית ההתגלות הנורא של המעמד הנבחר, שיתגלה שכל הבריאה כולה נכללת באחדות הבורא, ואין שום מציאות שבעולם מלבד עצם מציאותו האמיתית והקיימת לעד.

ביום חתונתו נעשה חיבור בין שמים וארץ, עליונים ותחתונים
והו עומק הענין שאמרו חז"ל שבשעת מתן תורה

אין בכוח שכל אנושי להבין עצם אחדות הבורא, כי כל מהותו כלול משנים
ומהאי טעמא אין בכוח שכל האנושי להשיג ולהבין ענין אחדות הפשוט והאמיתית של הקב"ה, כי כל השגת הנבראים אינה מגיעה אלא בדרגת שניות, ואילו דרגת אחדות הבורא הוא למעלה ממהות הנברא, וממילא אין בכוחו לציירה בדעתו כלל.

התחלת התורה באות ב' ב'ראשית ברא אלקים' - להורות על הבריאה שהיא בדרגת שנים
והו הענין שפתח ית"ש את התורה בתיבת 'בראשית' - המתחילה באות 'ב', ודבר זה להורות בא, שכל הבריאה שברא הש"ת 'בראשית ברא אלקים' - הכל הוא בגדר השניות, כי לא תמצא גילוי אחדות פשוט בעולם אלא בבורא יתברך עצמו, ואילו מהות הנבראים אינו אלא בדרגת שנים.

ב.

אתם ראיתם: אחדות הבורא שנגלתה לעין כל במתן תורה

בעולם האצילות שכולו אלוקות מאיר אחדות הפשוט של הש"ת - ומתגלה אחדות האורות והכלים
והנה ע"פ הדברים האלה נבין את מהות עולם האצילות וגודל מעלתו לעומת שאר העולמות. כי הנה עולם האצילות מאיר מעצמות אלוקות כנ"ל, והיינו לומר שאיננו בגדר 'נברא', שהרי עדיין הוא עומד לפני הצמצום של עולם הבריאה - ששם התחיל גדר ה'נבראים', אלא כל כולו הוא בגדר אלוקות. וכיון שכן, כל הנמצא בעולם נעלה זה, והאורות והכלים שנ'אצלו' בו מאתו יתברך, הם בדרגת אחדותו הפשוטה של הרבוש"ע, כי כולם הינם בגדר אלוקות של הבורא יתברך, שהוא פשוט באחדות הפשיטות, ועדיין אין בהם את דרגת הפירוד של שנים הנמצא בנבראים. ועל כן 'איהו וחייהו חד בהון', איהו וגרוהו חד בהון', כי מאחר שאמיר בהם עצמיות אלוקות, ממילא הם ג"כ בגדר 'אחד', שהאורות והכלים מתאחדים להיות כאחדים ממש בלא שום פירוד והבדל ביניהם.

מלאכים, כשנתתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין המות שולט עוד בכם, ועד"ז נמי איתא במדרש (ויק"ר פ"ח, א) 'באותה שעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע קרא הקדוש ברוך הוא למלאך המות ואמר לו אף על פי שמיניתי אותך על בריותי אין לך עסק באומה זו'. וראה עוד בפירוש הרמב"ן על הפסוק 'יתגלו בני ישראל את עדים מהר חורב' (שמות לג, ו) וז"ל 'כלומר שחגר להם הקב"ה בשעת מתן תורה כלי זיין להנצל מכל פגע ומלאך המות, כמו שדרשו (שמו"ר פ"ב, א) חרות על הלוחות חירות ממלאך המות, והם שמותי של הקב"ה', הרי שבשעה שקיבלו ישראל את התורה בטלה מהם לגמרי גזירת המיתה שנוהגה על אדם הראשון.

ע"י חטא אדה"ר נעשה פירוד בין הגוף והנשמה
ועומק הדבר יבואר ע"פ האמור. כי ענין המיתה היינו פירוד בין האורות והכלים, שהרי אמרנו לעיל שה'גוף' הוא ה'כלי' המלבוש את ה'נשמה' - שהיא האור, וחטא אדם הראשון גרם מיתה ופירוד בין האור והכלי (וייתבאר בע"ה להלן), והיינו שמאז כבר אינו מתגלה האחדות והקשר בין הגוף והנשמה.

שלימות ההשגה היא כאשר המשיג אותה מתדמה לה
אמנם בשעת מתן תורה שפסקה זוהמת הנחש (שבת קמו,). ונעשה תיקון לחטא עץ הדעת, זכינו אז להתגלות 'אנכי ה' אלקיך', והיינו שנתגלה אז אחדות הבורא בכל העולם, שענינו אחדות האורות והכלים של כל הנבראים הכלולים באחדותו יתברך. וכאשר זכו ישראל להשיג השגה נעלה זו של אחדות הבורא, הרי נתדבקו במדרגה זו, כי שלימות ההשגה באיזה מדרגה, היא כאשר האדם המשיג אותה מתדמה לכך, שהרי ה'אדם' הוא 'אדמה לעליון', וממילא הוא צריך להתדמות לכל מה שמשיג בעניני אלוקות, ושיתהו כחלק מעצמותו.

ע"י גילוי אחדות הבורא מתחברים האורות והכלים - היפך המיתה המפרידת ביניהם
ולכן כאשר הופיע הקב"ה ביקרו ובהדרו בהר סיני, וגילה את אחדותו הגמורה בכל העולם, וזכו ישראל להשיג גודל מדרגת אחדות זו בשעת מתן תורה, [כמובן שכל זה הוא רק כפי הדרגה ששייך לנברא להשיג, כי אמיתת הדבר אי אפשר להשיג, שהרי 'לית מחשבה תפיסה ביה כלל', וכל השגת האדם במהות אחדות הבורא איננו אלא לפי מה שניתנה לנברא להתדבק בהשגה נעלה זו שבכ התורה הקדושה]. ממילא נתדבקו לגמרי באחדות הבורא המאחד את האורות והכלים, ושוב נתחברו הנשמה והגוף ביחד, ונתבטלה מהם גזירת המיתה. והו עומק דבריהם ז"ל שדרשו זאת על הפסוק הנוכר 'אני אמרתי אלקים אתם', כי אכן מצד הגילוי של 'אלקים אתם' - מה שכל הנבראים נכללים המה באלוקות, זכו ישראל לביטול מלאך המות ועונש המיתה מעליהם.

נעשה חיבור בין שמים וארץ, ונתדבקו העליונים ותחתונים, וכדברי המדרש (שמו"ר פ"ב, ג), וז"ל: 'כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'. כשביקש ליתן התורה ביטול גזירה הראשונה, ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר 'ירד ה' על הר סיני' (שמות יט, כ), וכתבי 'ואל משה אמר עלה אל ה' (שם כד, א). ועד"ז הביא רש"י ז"ל (שם יט, כ) בשם המכילתא, ש'בשעת מתן תורה הרכין הקב"ה שמים עליונים ותחתונים והצינע על גבי ההר כמצע על המטה, וירד כסא הכבוד עליהם'. והיינו שנעשה אז התחברות והתאחדות בין שמים וארץ, עליונים ותחתונים, וגשמיות ורוחניות. ועל כן המשילו חז"ל (תענית כו:) את קבלת התורה לנישואין כאומרם 'ביום חתונתו זו מתן תורה', כי 'חתונה' היא חיבור, והיינו התחברות שמים וארץ.

שורש חיבור זה הוא גילוי האחדות של האורות והכלים שבכל הנבראים
ושורש ענין אחדות זו שנעשה אז בין שמים וארץ נמשך מגילוי עצם האחדות של האורות והכלים שבכל הנבראים. כי כאמור גדר החילוק שבין אצילות לשאר עולמות הוא, שמהות עולמות של ב"ע הוא מציאות של שנים, ששם נראים האור והכלי כאילו הם שני דברים נפרדים, ואין ניכר ונראה האחדות שביניהם. ולעומת זה 'אצילות' הוא מציאות של אחדות גמורה, וכן כל המתפשט ממנו הינו כלול באחדותו הפשוט והמוחלטת, ואין בו שום ענין של פירוד.

וממילא כאשר נראה לעין כל אחדות הבורא בכל העולמות בשעת מתן תורה, הרי נתגלה דרגת האחדות שבכל הנבראים ג"כ, והיינו שנתאחדו האורות והכלים שבהם, והיו לאחדים ממש. וזה כמו שנתבאר לגבי עולם האצילות שכולו אלוקות, ואינו בגדר נברא כלל, ו'איהו וגרוהו חד בהון', הכי נמי היתה אז כל הבריאה, ומדרגת הכלי' והלבוש של הנבראים נתעלו אז להאיר כמו דרגת האור' והחיות שבתוכם, ונתגלה האחדות והחיבור שביניהם.

[וצריכים להדגיש כי דברינו הם רק בדרך ערכין, כי אפילו בעת התיקון לעתיד לבוא לא יהיה כל העולם רק אצילות, והגדרה הנכונה על פי המקובלים הוא כי יהיה אז בחינות ב"ע שבעולם אצילות, ומעין זה היה בעת מתן תורה ואכמ"ל].

בשעת מתן תורה בטלה גזירת המיתה מישראל
ובכן יבואר נמי עומק הענין שבטלה אז מישראל גזירת המיתה, וכדאיתא בגמ' (ע"ז ה.) 'לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהם, שנאמר (תהלים פב, ו) אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם', וכן פרש"י בתהלים שם 'אלקים אתם

כי רק ע"י גילוי האחדות בין הנשמה והגוף אפשר לזכות לחיים נצחיים, שהרי אם הם עדיין נחשבים כדברים נפרדים ואין ביניהם קשר וחיבור, נמצא שעדיין הם עומדים להיפרד, שהרי כל דבר עומד לחזור לשרשו

אלקי נשמה שנתת בי: השגת אלוקות היא בכח הנשמה דוקא

ג.

חג השבועות ב'רזא דעץ החיים'

והנה נודע מה שאמרו בזה"ק (ח"ג צז.) כי יום חג השבועות זמן מתן תורתנו הוא בסוד רזא ד'עץ החיים', והיינו שנתדבקו אז ישראל בבחי' 'עץ החיים', שהוא חיים נצחיים שאין בהם מיתה, כמ"ש (בראשית ג, כב) 'ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם', והוא היפך דרגא ד'עץ הדעת טוב ורע' שהביא וגרם את המוות לאדם, כי במתן תורה חזרו ישראל לכבודם הראשון לחיות חיי נצח כנ"ל. ויש לבאר עומק עניינו ע"פ האמור.

השגתם של ישראל היתה בכח נבואה - חוש הנשמה, שלמעלה משכל אנושי

כי הנה מה שהשיגו כלל ישראל התגלות נפלאה זו של אחדות הבורא בשעת מתן תורה, היה בכח דרגת נבואה, ולא בדרך שכל וחכמה. כי כאמור, גודל השגה זו היא למעלה משכל אנושי, כי אין דרך לשכל ה'נבוא' להבין ולהשיג את מציאותה הנכונה של 'אחדות הבורא', כי דרגת האחדות הוא למעלה מייסוד מציאותו - שכל מהותו מורכבת מ'שנים'. וממילא כל אופן השגתם ענין זה היה רק מכח מה שזכו אז להיות נביאים, אשר כח הנבואה הוא חוש הנשמה, בחי' דבקות הבורא, והיינו מה שהנבוא מתדבק בשכל אלוקי שלמעלה מכח הבנתו, ורק מכח זה זכו ישראל להשיג ענין האחדות הנמצא בכל הבריאה.

ודבקות זו היא ענין הטעימה מעץ החיים, שעניינו התדבקות גמור בהקב"ה, מה שהנשמה עולה ומתדבקת במקורה ושושה חי החיים ב"ה, בבחי' 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' (דברים ד, ד), ומצד דבקות זו היא זוכה להשיג השגות שלמעלה מהשכל, הבאה מכח חושי הנשמה, בבחי' נבואה. והיא מה שזכו לה ישראל בשעת מתן תורה כאשר דבקה נשמתם ביצורם, וזכו לקשר שכלם בשכל העליון הנעלם מכל רעיון.

ע"י התדבקות ב'שכל התורה' אפשר להשיג אחדות הפשוט של הקב"ה שנתגלה בשעת מ"ת

וזהו דרגת 'שכל התורה', שהוא חכמתו והשגתו של הבורא כביכול, שלמעלה משכל הפשוט של הנבוא, ועליה כתיב (משלי ג, יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה', כלומר שמעלת התורה - המתחילה בא' דאנכי - היא שבה ורק על ידה מתגלה אחדותו האמיתית של הש"ת שאינה מושגת כלל בדעת הנבוא. ובכל עת כאשר אדם עוסק בתורה ומדבק עצמו בשכל התורה, שהיא שכל האלוקות המופשט מהחומר, הרי הוא זוכה להשיג - בכח נשמתו - דרגת אחדות זו שנתגלתה בשעת מתן תורה, וקונה בנפשו חיים נצחיים של אחדות הנשמה והגוף שזכינו אליה ב'יום חתונתו' זו מתן תורה.

'עץ החיים' - דבקות שלמעלה מהשכל, 'עץ הדעת' - השגות אלוקות בכח ההבנה והדעת

וע"פ הדברים האלה נוכל להבין קצת את עומק חטא אדם הראשון באכילת עץ הדעת, וטעם המיתה שנקנסה עליו, אשר לתיקון פגם זה זכו ישראל בשעת מתן תורה כאמור.

כי הנה - כאמור - דרגת 'עץ החיים' היא שכל הבורא שלמעלה משכל הנבואים, וענין הטעימה ממנו היינו מה שהנבוא מדבק עצמו וכח שכלו והבנתו ב'דעתא דקוב"ה' שאין לשום נבוא השגה ותפיסה בה כלל באמת. ונצטווה האדם על אכילתו בכלל

ומקורו, וממילא אינם מוכנים לחיות חיי נצח ביחד. אלא בוודאי עומק ענין החיים שזכו להם כלל ישראל במתן תורה, הוא ע"י שנתגלה או שהאורות והכלים הם ממש אחד, כיון שכולם הם חלק מאחדות הפשוט

'מכל עץ הגן אכול תאכל', [וביותר נתבאר במקו"א, כי 'מכל עץ הגן' לרמז בא על ה'עץ החיים' שהוא כללות כל העצים שבתוך הגן], כי זו דרך העבודה הנבחרת לה' מכל זבח טוב. אך לעומת 'עץ החיים' שבתוך הגן, עומד גם ה'עץ הדעת טוב ורע', ועניינו הוא, שהטועם ממנו זוכה לבחי' 'דעת', שהוא ענין החשבון והשכל שגם הנבוא יכול להבין ולבאר אותו.

הנחש פיתה את האדם לעמוד על ענייני אלוקות בכח השכל והחקירה

והנה אדם הראשון רצה להשיג ולהבין ענייני אלוקות בכח השכל והדעת ג"כ, ולכן ביקש לאכול מעץ ה'דעת', כדי שיוכל לעמוד על ענייני דבקות הבורא גם ע"פ שכל הנבוא והנגלה. והיתה זאת עצת הנחש שפיתה אותו והכניס בו חקירות ודעות כוזבות, כדי שכל אופן דבקותו באלוקות יבוא בכח הדעת הנגלה, וכאמור (בראשית ג, ה) 'ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם, והייתם כאלקים יודעי טוב ורע', ולא ע"פ דבקות הבורא האמיתית, הבא דרך האכילה מעץ החיים.

אי אפשר להשיג אחדות הבורא בתכונת השכל האנושי

אולם דא עקא, כי את שורש אחדות הבורא אי אפשר להבין כלל בכח השכל האנושי, כי אין ביכולת הנבוא להשיג מהות ענין 'אחד', כי כל עצם מהותו הוא הרכבה משני חלקים כנ"ל. ועל כן כאשר רצה האדם לעמוד על ענייני אלוקות בכח השכל והדעת, לא הגיעה השגתו אלא לדרגת 'שנים', ולא יכול היה לעמוד על אמיתות ענין אחדות הבורא שהוא בגדר 'אחד' ממש.

המיתה שנקנסה על האדם היא תוצאה של הפירוד בין האורות והכלים

והנה כפי שנתבאר, הרי שלימות השגת האדם 'בחי' אדמה לעליון - באיזה מדרגה, היא רק כאשר הוא מתדמה לה, והוא קונה את איכותה עד שהיא נעשית חלק מעצמותו, ולפי"ז נמצא, שכפי מה שהשיג האדם את הבורא יתברך, כמו כן נעשה הוא בדומה לו. ומעטה, מאחר שכל השגתו בהקב"ה לא הגיעה אלא לדרגת 'שנים', שהרי בכח ה'דעת' אי אפשר להשיג דרגת ה'אחד' כאמור, א"כ נעלם ממנו ג"כ ענין האחדות, ונעשה הוא בבחי' 'שנים' - גוף ונשמה. וממילא טעמא נקנסה עליו מיתה על אכילתו מעץ הדעת, וכמו שאמר לו הש"ת 'ביום אכלך ממנו מות תמות' (שם ב, יז). ועומק הטעם בזה הוא שאינו רק עונש על מה שעבר את מצות המלך, אלא שזה בא כתוצאה מעצם טעימתו מעץ הדעת. כי מאחר שהשיג את הבורא ע"פ דרך ה'עץ הדעת', והיינו במדרגת 'שנים' המושג לשכל אנושי, לכן נעשה הוא ג"כ במדרגת שנים, והיינו שנתהווה אצלו פירוד בין האורות והכלים שבו, שהם נשמתו וגופו כנ"ל, ונתפכו להיות כשני דברים נפרדים שאין ביניהם אחדות גמור, וממילא חלה עליו המיתה המפרדת בין הנשמה והגוף.

והתיקון לזה נעשה בשעת מתן תורה כאמור, כי אז נתדבקו ישראל במדרגת העץ החיים, וזכו לדבוק בהקב"ה ברזא דעץ החיים - למעלה משכל האנושי והטבעי, ולכן נתגלה בהם אחדות הבורא, שהוא ענין אחדות האורות והכלים, וממילא בטלה מהם גזירת המיתה - שעניינה פירוד הנשמה והגוף, כענין 'ואכל וחי לעולם'.

של הש"ת, וממילא אין ביניהם שום פירוד, והנשמה והגוף מאוחדים המה בתכלית הייחוד, ומתדבקים בסוד החיים, כמו שאמרו אז ישראל (דברים ה, כא) 'היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי'.

על 'בעלי המוח' להתבטל למה שהינו למעלה מכח ההשגה

[וזהו כלל גדול שצריך לידע, כי ישנם דברים שאי אפשר להשיג אותם בכח הדעת והשכל, ואינם מושגים כלל לחושי המוח, ולא שייך לעמוד עליהם אלא בכח הנשמה ובכוחות פנימיים ביותר. ולפעמים ישנם 'בעלי מוח' הגדולים שרצונם מאוד לעמוד ולהבין עניינים אלו בכח השכל והחכמה, ואם אכן לא יבינו את הדברים על בוריים בכח שכלם, ישתדלו להעלים על אמיתתם ולהכחיש אותם לגמרי, וזה מכיון שאין מוסכרים ע"פ השכל.

אמנם 'בעל מוח' כזה הוא שוטה גדול ואין בו דעת כלל, כי חלק נכבד של החכמה והדעת הוא להבין את ההגבלות והכוחות של כל חלקי הנפש, ועל בעל השכל להבין שישנם דברים שהם למעלה מהשכל, ואי אפשר לעמוד עליהם אלא בכוחות נאצלים ופנימיים שבנפש האדם. ואם יתעקש בדבר, ולא ירצה להודות שישנם דברים שהם למעלה מכח ההבנה הנגלה, ייגרמו לו טעויות גדולות והחלטות שאינם נכונות כלל, וכל זה מכח מה שרצה להבין הכל בכח שכלו והבנתו.

אי אפשר להשיג מהות האור ע"י השכל והדעת

ומשל למה הדבר דומה, לענין אור השמש המאיר לכל, שאם יבוא סומא שלא ראה מאורות מימיו, ויבקש לעמוד על מהות מאור השמש וראיית האור, וזה ודאי שלא נוכל להסביר אותו שיבין ע"פ שכלו את מהות האור - כל זמן שלא עמד על כך בעצמו. והנה מאחר שלא יוכל האיש הזה לעמוד על ענין האור בכח הבנתו, מזה יבוא להכחיש כל מציאותו, ויאמר שבוודאי אין דבר כזה, והא ראייה - שהרי אי אפשר להבין אותו בכח השכל. הרי מובן לכל שאדם כזה אין בו דעה כלל, שהרי בא למסקנות שוא מכח מה שלא היה יכול לעמוד על מציאות כזה שאכן אין להשיג בכח השכל, ואי אפשר לעמוד עליו אלא בכח הראיה.

והוא הדין בעניינינו, כי בנפש האדם ישנם המשכות טבעיות ונעלות הבאים מחושי הנשמה, אשר אין בכח שכל הפשוט לעמוד עליהם כלל, וזה בא מכך שהוא כח חיצוני וטבעי, ואין ביכולתו להשיג עניינים פנימיים מאוד, הנובעים מכוחות פנימיים שבנפש. אמנם צריך הוא להיות בר דעת, ולהבין ולהשכיל את הכוחות וההגבלות משלו, ולידע שישנם דברים שהם למעלה מהשגתו, ועליו להתבטל אליהם, ולהעריך אותם כראוי וכיאות, ואם לאו, יפול לטעויות גדולות שאפילו תינוק בן יומו אינו טועה בהם].

שלימות תיקון חטא אדה"ר - ע"י אחדות עץ החיים ועץ הדעת, השגה המתפרשת בשכל

אמנם תכלית שלימות התיקון על חטא אדה"ר יהיה לעתיד לבוא, שאוי יודרך העץ הדעת ג"כ, ויהיה רק 'טוב' בלי התערבות בו רע כלל, ואז תתגלה עצם שורשו מה שהוא מחובר עם העץ החיים, וכנודע מה דאיתא בזה"ק (סא) שהעץ החיים והעץ הדעת יוצאים משורש אחד, ורק כאשר הם מתגלים על פני האדמה, מתפרדים המה לשנים, אבל במקורם הינם אחד, ונמצא ששורש העץ הדעת הוא מקושר עם העץ החיים. וזהו שלימות גילוי אחדות הבורא שלעתידי לבוא, הבא בדרך 'השגה' - שלמעלה מהדעת, המתפרשת ב'שכל' והבנה ג"כ, ולהשגה נשגבה זו נוכח לעתיד ביום המקווה במהרה בימינו אמן.

נקודות:

הנה מה שהשיגו כלל ישראל התגלות נפלאה זו של אחדות הבורא בשעת מתן תורה, היה בכח דרגת נבואה, ולא בדרך שכל וחקירה. כי כאמור, גודל השגה זו היא למעלה משכל אנושי, כי אין דרך לשכל ה'נבוא' להבין ולהשיג את מציאותה הנכונה של 'אחדות הבורא', וממילא כל אופן השגתם ענין זה היה רק מכח מה שזכו אז להיות נביאים, אשר כח הנבואה הוא חוש הנשמה

והנה אדם הראשון רצה להשיג ולהבין ענייני אלוקות בכח השכל והדעת ג"כ, ולכן ביקש לאכול מעץ ה'דעת', כדי שיוכל לעמוד על ענייני דבקות הבורא גם ע"פ שכל הנבוא והנגלה. והיתה זאת עצת הנחש שפיתה אותו והכניס בו חקירות ודעות כוזבות, כדי שכל אופן דבקותו באלוקות יבוא בכח הדעת הנגלה

א. מספר בני ישראל באופן של המתקת הדינים

ודבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר. שאו את ראש כל עדת בני ישראל (א, כ).

מנין זה של כלל ישראל היה בא' לחודש אייר, שהוא היום ה'ט"ז למספר ימי העומר. והנה ט"ז פעמים יום' כנגד ימי הספירה עד יום זה הם בני' מספר מנין השבוע' שהם שלושת הכנייים לענין המספר. ונמצא שבמספר ימי הספירה של אותו היום, נרמזו מה שעסקו בוה היום ב'ספירה' של כלל ישראל.

וענין המספר והמנין הוא בחי' דינים וצמצומים, אשר לכן יש תמיד חשש שלא יהיה ח"ו נפק בפקוד את כלל ישראל, וכאשר עוסקים במספר במצות ה' הרי זה אכן כדו להמתיק את הדינים. והוה שהיה המנין של כלל ישראל ביום זה דוקא, כי הנה מספר יום' מורה על דינים, וכדאי באר"ק בכ"מ שיש פ"ד דינים היוצאים מאותיות מנצפ"ץ הכפולות, והם בני' ה' פעמים ג'ו' שהוא בני' יום'. וצריכים להמתיק דינים אלו, ויש כמה דרכים בוה [מנון על ידי הוספת המלל למספר ג'ו', ואו הוא בני' א"ל הו"ה", ועל כך נאמר (תהלים קח, טו) א"ל הו"ה ויאר לנו, שזה מאיר וממתיק את הדינים]. והנה ט"ז יום' הוא בני' ה'סדר', ונמצא שביים ה'ט"ז של ספירת העומר יש רמז להמשכת הסדרים, ולכן דוקא ביום זה נצטוונו על מספר בני ישראל, כי יום זה ראי להמתקת הדינים שלא יתעוררו על ידי הספירה. [הוא כמו שם ע"ב שיוצא מפסוקים של ויסע ויבא ויש, שיש בה ג' נ"ו תיבות ומתחלקים לע"ב תיבות]. והוה 'באחד לחודש השני', כי תיבות השני הוא נגד המרה השניה שהיא מרת הגבורה והדן, אבל באחד בו המשיכו את המדה הראשונה היא מרת הסדר, והמתקו את הדינים, ועל ידי זה יכלו לעסוק במנין בני ישראל כראוי.

ואמר הכתוב כי ספירת העומר צריכה להיות שבע שבתות תמימות (ויקרא כג, טו), והרי זה רמזו על הענין הנזכר על כל ימי הספירה. שהרי ימי הספירה הם ימי דין, ולכן עוסקים בהם בענין המספר המורה על דינים וצמצומים. והעבודה היא להמתיק הדינים, והוה ענין 'תמימות' שבג' 'מספר מנין השבוע' הנ"ל, אכן הוא גם בני' ט"ז פעמים יום' שהוא בחי' ט"ז יום' שבג' 'הסדר' כהנ"ל, והוה שלימות ותמימות ימי הספירה, שממתקים בהם את ענין המספר וממשיכים רחמים וחסדים.

ב.

שלימות המספר באופן של 'חיות רצוא ושוב'

ויהו כל הפקודים שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמישים (א, כט).

רבותינו מפרשי התורה (עי' רש"י שמות ל, טו; רמב"ן שם, יב; ועוד) הקשו, כי בפרשת פקודי בעת החשבון של המחצית השקל שנדרו כלל ישראל עבור אדני המשכן נאמר אותו המספר כמו בפרשתנו, שכן כתוב ואומר שם 'לכל העובר על הפקודים מנב עשרים שנה ומעלה, לשש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמישים (שמות לה, טו). והרי המנין בפרשת פקודי היה בעת נדבת המשכן ממחרת יום הכיפורים, ואילו המנין בפרשתנו הוא אחר שכבר הוקם המשכן כמפורש בפסוקים, ואין יתכן שהיו שני מניינים בשני זמנים שהגיעו למספר אחד, עי' בדבריהם מה שתיצרו. עוד יש להעיר, כי בפרשת פקודי מפורש (שם) שהיה המספר על ידי שקלים, ואילו בפרשתנו לא נזכרו שקלים כלל [אכן רש"י הק' מפרש (א, כט) שהיו שקלים גם במנין זה, אבל כמה ראשונים חולקים עליו, וגם לשיטתו יש לפרש למה לא נזכרו בפירושו].

ויש לומר בפנימיות הענין, כי שני מניינים אלו הם שני חלקים של אותו המנין, ונקדים את מה שזמננו בכ"מ שיש חשש של מגיפה ח"ו בעת מספר בני ישראל, אשר לכן אמר הכתוב להביא מחצית השקל 'ולא יהיה בהם נפק בפקוד אותם' (שמות ל, יב), וכן מצאנו אצל דוד המלך שמונה את כלל ישראל ונדייתה מגיפה גדולה בעם (ש"ב דב, טו). וכן הדבר ידוע כי לא לעומת זה עשה אלקים (קהלת ג, ד), ואם המנין באופן שאינו ראוי גורם מגיפה ומיתה, הרי זה מפני כי בעת ספירת בני ישראל באופן הראוי מעוררים את ההיפק מזה, ומתעוררת השפעה של כריכה וחיים על כל הנגזרים. ורק מפני זה מתעוררת הקלי' לנסות לפעול את ההיפק, ולכן מביאים מחצית השקל כדי שלא יהיה נפק ח"ו. ובוה יש לפרש את הנאמר בפרשת פינחס בעת שחזרו מן

המלחמה נגד מדון, שאמרו שרי הצבא למשה רבינו 'עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידינו ולא נפקד ממנו איש' (לקמן א, כט). ויש לפרש כי באו לומר בוה, כי דוקא על ידי המנין שמנו אותם בעצאתם למלחמה, על ידי זה זכו לבריכה וחיים, והיתה עליהם נשמירה עליונה שלא יפקד מהם איש. כי דוקא על ידי שספרו אותם ונשאו את ראשם באופן הראוי, וכו' להשפעה גדולה של חיים וברכה הופך המגיפה.

ולפי זה יש להוסיף, כי יש שני חלקים בכל מנין ומספר בבני ישראל והם הענין שנאמר בחיות הקודש 'והחיות רצוא ושוב' וגו' (ויקרא א, ד), ובספ"ק מנאור הרבה כי כל ענין החיות פועלת בדרך של רצוא ושוב [וכן רואים בנשמת רוח החיים אשר באפי האדם, שהנשימה יוצאת וחוזרת באופן של רצוא ושוב]. ובדרך עבודה היינו, שהאדם מוסר את חיותו ומחזירה במסירות נפש למקור חיותו, והוא חיי הקב"ה, ואו חזר הקב"ה ושב ומחזירה אליו למען עשות לו נחת רוח בחיי העולם הזה. והם הם שני חלקים של חיינו ה'שקל', שאנו נותנים חצי שקל - רצוא, והקב"ה מחזיר חצי שקל - שוב. ולפי זה יש לומר, כי כאשר מנו את ישראל על מנת להמשיך עליהם חיים, היה במנין זה שני חלקים. כי התחילו עם עבודה של 'רצוא' במסירות נפש, והוה ענין המנין הראשון שניתן לעבודת המשכן שהוא מקום העבודה במסירות נפש. ולכן היו צריכים או לתת שקלים שלא יהיה נפק, שלא יתגברו הקלי' לעשות מן המסירות נפש ענין של מיתה ומגיפה ח"ו. אבל אחר כך בא המנין השני, שהוא דוקא לאחר הקמת המשכן, היינו אחר שקיבל הקב"ה את המסירות נפש וכא להשרות את שכינתו בתוכנו בבנין המשכן, ואו החזיר לנו את החיות באופן של 'שוב', ולכן לא נזכרו השקלים במנין השני. והוה בני ישראל בשני המניינים ממש אותו המספר, שהרי הם שני חלקים של ענין אחד, אשר בתחלה מסרו את החיים במסירות נפש להקב"ה, וחזר הקב"ה והחיה אותם ברחמינו, והמשיך עליהם ברכה וחיים עד העולם.

ג.

האהבה המיוחדת לכלל ישראל בנתינת הדגלים

איש על דגלו באותות לבית אבותם (ב, א).

א' במדרש (במדבר ג, א) שהתאוו כלל ישראל להיות דגלים כמו המלאכים, ונתן להם הקב"ה את מבוקשם. ועל כך נאמר 'ובשם אלקינו נדגלו, ימלא ה' כל משאלותיך' (תהלים ג, ח), עי"ש. ויש לבאר מה היא הגדולה המיוחדת במילוי בקשה זו, עד כדי שהיא מכונה 'כל משאלותיך'.

ויש לבאר בפשטות, שהרי המלאכים מענו שלא לתת את התורה לכלל ישראל, וקטרגו ואמרו תנה הורדך על השמים (שם ה, ג; שפת פה). ולמעשה לא שמע הקב"ה לקטרוגם ולא מילא את בקשתם, ונתן התורה לכלל ישראל באהבה. וירדו מחנות המלאכים ללוות את נתינת התורה לכלל ישראל, לראות איך ה' אדונינו מה אדיר שמו בכל הארץ (תהלים שם ט, א). ואו ראו אותם כלל ישראל עומדים בדגליהם, והיינו שדגלים שייך רק למלאכים ואה"נ לבני אדם ניתן התורה הק' ולא למלאכים אבל למעשה היה להם דבר אחד והוה הדגלים.

ולכן כאשר באה בקשתם של כלל ישראל, שיתן להם הקב"ה גם את שלימותם של המלאכים, לכאורה היה הדין נתן שאם יש מילאו את משאלות המלאכים, ולמעשה ניתנה התורה לכלל ישראל. אוי ואי לא לתקבל בקשה של ישראל להיות כמלאכים שהיות שלבני אדם ניתן התורה. והוה החידוש הנפלא שהראה הקב"ה את גודל האהבה שיש לו לכלל ישראל, ואמר כי ימלא את 'כל' משאלותיהם, אפילו מה ששייך למלאכים מרוב אהבה, וכמו שדרשו שם 'ודגלו עלי אהבה'.

ד.

אחדות בני ישראל סביב למשכן העדות

איש על דגלו באותות לבית אבותם יהו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יהו (ב, א).

הנה כל דגל ודגל היה מורכב משלושה שבטים, אשר באמת כל שבט ושבת מהם היה לו מהלך מיוחד בעבודת ה' ודרך לעצמו, ונמצא שכל דגל כולל בו ג' חלקים כאחד. והרמז בוה הוא כי ג' פעמים 'דגל' הוא בני' אות א' במילואו (אל"ף), כי בני חלקי הדגל התגלה סוד האחדות בין שבטי ישראל. וד' פעמים 'אל"ף' כנגד ד'

הדגלים, הוא בני' 'מקדש' שהוא ענין המשכן ואוהל מועד שהיה בתוך כל הדגלים, שבו התועדו והתאחדו כל הדרכים ושרתה עליהם השכינה.

ואמרו חז"ל (במדבר ג, ב) כי לכלל ישראל היה 'תאוה' על הדגלים, ויש לרמז כי בוה שלם ענין המשכן שהוא בחי' בית המקדש, כי ד' פעמים אל"ף הוא בני' 'מקדש' כנ"ל, ו'תאוה' הוא בני' 'בית', ונמצא ביהרד 'בית מקדש', ומנין 'בית' הוא גם כן כמספר ד' פעמים 'מחנה', כנגד ארבעת המחנות של דגלי ישראל שכל אחד מהם מכונה 'דגל מחנה'.

ה.

ברכת כלל ישראל בלי מספר בבחי' שער הנ'

והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר (הושע ב, א; הפסוק פ' במדבר)

אמרו חז"ל (דבר א, א) על שעה שבירך משה רבינו את כלל ישראל באמרו ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים (דברים א, טו). וז"ל: 'אמרו לו ישראל, רבינו משה, הקב"ה לא נתן קצבה לברכותינו, ואתה אמרת אלף פעמים. אמר להם מה שברכתי אתכם משליל ברכתי, כשיבוא הקב"ה יברך אתכם כאשר דבר לכם', ע"כ. ויש לומר כי זהו ענין הבטחת הנביא שיהיו בבחי' 'לא ימד ולא יספר', שבוה יתקיים 'ויברך אתכם כאשר דבר לכם'.

ויש לבאר בוה, כי הנה בענין המספרים יש כמה מדרגות, 'אחדים' 'עשרות' 'מאות' 'אלפים' 'ורבבות'. וידוע כי ה'רבבות' אינם חלק מסדר המספרים, וכמו שרואים בשם 'רבבה' שהוא לשון של 'רביעי' שהוא באמת רביעי בלי מספר. כי אכן אין הרבבה נחשבת למדרגה נוספת בסדר המספרים, אלא היא נחשבת כבר למעלה ממכללי וצמצומי המספר. והוה שידוע כי סדר המספרים מכוון לארבעת העולמות אצילות בריאה יצירה עשייה, 'עשייה' כנגד 'אחדים' וכן הלאה, ונמצא כי אין עולם כנגד רבבה. כי אכן העולמות הם בחי' של צמצומים כמו המספרים, וענין הרבבה מורה על הבחי' שלמעלה מן העולמות וצמצומיהם. והוה ענין הכתוב (תהלים צא, ט) 'יפול מצודך אלף ורבבה מימין וגו', כי מצד שמאל שהוא בחי' צמצומים ודינים מגיעים עד למספר אלף שהוא תכלית המספרים, ואילו מצד ימין שהוא בחי' חסד בלי גבול נזכר רבבה שלמעלה מן המספר.

והנה על משה רבינו בימי חייו נאמר ותחסרהו מעט מאלקים (תהלים לו, ז; ר"ה כא), שהגיע לתכלית השלימות האנושית. ולכן בירך את כלל ישראל בשלימות המספר, שהוא השלימות בתוך העולמות הצמצומיים בסדר המספרים ששייך בהם תפיסת בני אדם, ואמר ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים. ועל כך טענו לו כלל ישראל כי הקב"ה הנתינים 'אשר לא ימד ולא יספר' שהוא בחי' שלמעלה מן המספר. ואמר להם משה רבינו כי זו היא משל הקב"ה, שהיא שלימות אלוקות הנעלית מכל הצמצומים והגבלות, אבל הוא יכול לברך רק על פי מדרגותיו.

אכן לא היה לפי שלא השיג משה רבינו את שער הנ' משערי בינה בשלימות בימי חייו (ר"ה שם), והוה שנרמז בפסוק הנ"ל ותחסרהו מעט מאלקים, כדאי' בספ"ק כי שלימות שער הנ' הוא ק"ב פעמים ג' כנגד הק"ב יובלות שיש בשש אלפי שנות קיום העולם, וכנגדו היו ק"ב שנות משה רבינו, אבל בימי חייו לא השיג אלא קי"ש יובלות בני' 'מעט', ורק בעת פטירתו שכבר השלים את ק"ב שנותיו, זכה לעלות להר 'צבו' נטי' ג' בו', ובו השיג את שער הנ' בשלימות.

ולכן באותו היום בירך את כלל ישראל שוב, ואמר 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו' (דברים לג, א), כי או נקרא כבר 'איש האלקים' שזכה לשלימות אלקית בהשגת שער הנ', ונתעלה לאותה שלימות עליונה שלמעלה מצמצומי השגות בני אדם. ולכן בירך באותה שעה ואמר 'ה' מסיני בא וגו' ואתה מרבבותי קודש מימינו איש דת למן' (שם א, ב), והזכיר בוה את מעמד הר סיני שבו הגיעו כלל ישראל לבחי' שער הנ', ולכן יכול הוא כעת לברך את כלל ישראל בבחי' 'רבבות קודש' שהוא ברכה שלמעלה מן המספר, כי כבר עלה ונתעלה לברכם כאשר דבר ה' בלי מספר.

ולכן קוראים הפטרה זו לפני חג השבועות, ומזכירים את הבטחת הקב"ה לברכנו בלי מספר, שנזכה להתעלות בהג השבועות לשלימות אלקית של שער החמישים, ולהתברך בבחי' של 'לא ימד ולא יספר' ברכה עד בלי די.

בין עובד ה' לאשר לא עבדו: ההבדל העצום בין מי שחי לפי ידיעת תכליתו בעולם

- א. **תודיעני אורח חיים: תכלית החיים היא 'סוד' טמיר ונעלם**
כמה שמרבים לדבר מהתכלית האמיתית - עדיין נשאר בגדר סוד | יש צורך בכוחות מיוחדים לקנות זאת | לעולם נפלא שזוה בוודאי יש תכלית חשובה מאוד | כל בר דעת מבין שאין שום ערך אמיתי לתענוגי העולם הזה | אבל למה מתנהגים כאילו זהו התכלית?
- ב. **יחדיו נמתיק סוד: מי שיודע את ה'סוד' אין יסורי העוה"ז כובשים אותו**
אנשים רבים סובלים בעוה"ז צרות ויסורים | עובד ה' אינו מושפע כל כך מהיסורים | הוא משתמש בקשיים להתעלות ולהתחזק בעבודת ה' | אנשי 'המון עם' אינם מסוגלים לסבול צרות | עוד הוכחה שהעולם הזה אינו תכלית בפני עצמו
- ג. **מזקנים אתבונן: ההבדל בין זקן תלמיד חכם לזקן עם הארץ**
אנשים צעירים חושבים שהעולם שייך להם | כשמגיע לזקנה כבר רואה את השבר הגדול שגורם לעצמו | צדיקים לעת זקנותם מאירים באור גדול | החלטה בשנות הנעורים איך אני רוצה להיראות לעת זקנותי
- ד. **הבל ורעות רוח: אי התבוננות אינה אלא מכח רוח שטות**
מה באמת ההסבר לכל ה'הלוך ילך' של העולם? | אין לכך שום הסבר הגיוני | צריך להתעורר מהתרדמה | כל ספר קהלת נכתב כדי להבהיר דבר זה | פשע נורא: הגוף מושל על הנשמה | החכם מכל אדם נותן לנו משל | היתכן שהרה"ק משינאווא עומד ומשמש אדם גם ומגושם | הנמשל: הנשמה משמשת את הגוף | מדוע 'גשמיית' נחשבת לדבר נורמלי ורוחניות לא?

א.

תודיעני אורח חיים: תכלית החיים היא 'סוד' טמיר ונעלם

נקודות:

סוד זה יש לו 'טבע' מיוחד במינו, אשר גם אחרי שהוא כבר נתגלה והתפרסם, ומדברים עליו רבות ולומדים אותו היטב ומתעמקים בו, בכל זאת הוא עדיין נשאר סוד טמיר, כפי שאנו רואים, שרובא דרובא של בני אדם אינם מתנהגים על פי הסוד הזה, ואע"פ שכולם יודעים שנמצאים כאן בעולם הזה עבור תכלית מסוימת

מבאי עולם חיים ומתנהגים כאילו כל התכלית היא העולם הזה וכל המטרה היא להיות מוצלח בעולם הזה! זה הרי ממש בלתי מובן: איך יעלה על הדעת שהבורא עולם, בעל החכמה, יברא עולם ומלואו, עולם מושלם ונפלא כזה, בעבור מטרה כל כך לא חשובה? בעבור אורח חיים של הבל הבלים? נכון, כולנו יודעים היטב שהתורה גילתה לנו שהחיים בעולם הזה אינם התכלית, אבל זו לא גזירת הכתוב שעלינו לקבל, ואין זה סוד שהוא למעלה מהשגתינו והבנתנו, אלא זה דבר מסתבר ומובן היטב, והעולם עצמו מעיד על כך עדות ברורה ונחרצת! ואם כן איך אפשר לחיות בצורה אחרת? הלא הבריאה בעצמה זועקת את העדות הזאת, הגדת עדות שאינה נפסקת - כל היום וכל הלילה - שהעולם הזה אינו התכלית! יש דבר אחר ומיוחד שהוא תכלית הבריאה!

כח עליון יחד עם אתערותא דלתתא

ונראה שענין זה באמת אין די להבין אותו רק בשכל, אלא צריך לצרף לזה הכח של אמונה! כח שהאדם מאמין בו וסומך עליו, שהוא יקבע את זה בעומק פנימיותו, ולא ידוך גיטא גם האדם מצידו צריך לבוא במידה מסוימת של עמקות הנפש והתאמצות, כך שבצירוף שניהם יוכל לקנות את הסוד, ועל ידי זה הוא יתחיל לחיות את חייו על פי התכלית האמיתית שלשמה הוא נברא.

יכול לחיות את חייו עם מהלך כזה, כאילו שהעולם הזה הוא התכלית - זה פשוט נסיון שהש"ת מנסה בו את בני האדם, וזהו כח מיוחד שיש לו להיצר הרע שהוא ממש פלא בלתי מובן: אילו רק היו מתבוננים אפילו התבוננות מועטת, כבר היו יכולים לראות בהעולם שלנו, כל כך 'חכמה' שהש"ת כביכול השקיע בעולם הזה - זה הלא ממש הפלא ופלא. נו, ואם כן הלא ברור ופשוט שיש לעולם הזה איזה תכלית גדולה וחשובה עד למאוד! לא יתכן שעולם נפלא כזה נברא עבור שטויות והבלים. שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה.

הבל הבלים... הכל הבל...

הבה נמשיך בהתבוננות זו הלאה ונעשה את החשבון: הלא גם זה דבר ברור ואין מי שמסופק בדבר, שהעולם הזה אין לו הרבה מה 'למכור', כל התענוגים הגשמיים והחיים הזמניים שיש לנו בעולם הזה - הם באמת כלום! וכפי זעקתו של רבינו המסילת ישרים: "מה הם חיי האדם בעולם הזה?" דבר זה הוא מוסכם על כולם בלא שום חולק.

מעשיך סותרים דבריך

אבל פלאי פלאים... למרות כל זה, אף שכולם מודים לכך וכולם מסכימים לזה בהסכמה גמורה, בכל זאת, המעשים והפעולות של רוב בני אדם הם ממש כאילו העולם הזה הוא התכלית! רובא דרובא

כל העולם הוא תעלומה גדולה

רבינו המסילת ישרים כאן בפרק א מדבר באריכות אודות הריקנות של 'העולם הזה'. הוא בא ללמד את האדם שידע בבירור שהוא לא נברא עבור החיים כאן בעולם הזה, אלא כל מטרת האדם ותכלית בריאתו היא לתכלית אחרת לחלוטין. זהו סוד שהוא בא לגלות לנו... כל העולם הוא תעלומה גדולה, ורבינו המסילת ישרים בא לגלות לנו את הסוד הטמיר של העולם.

גם אחרי הגילוי עדיין זה נשאר בגדר סוד נעלם

סוד זה יש לו 'טבע' מיוחד במינו, אשר גם אחרי שהוא כבר נתגלה והתפרסם, ומדברים עליו רבות ולומדים אותו היטב ומתעמקים בו, בכל זאת הוא עדיין נשאר סוד טמיר... כפי שאנו רואים, שרובא דרובא של בני אדם אינם מתנהגים על פי הסוד הזה, ואע"פ שכולם יודעים ומבינים שנמצאים כאן בעולם הזה עבור תכלית מסוימת.

כנראה שכל הענין הזה הוא סוד מיוחד, כי דבר פשוט כזה שכל בר דעת מאמין בוה וכל אחד יודע שזה דבר פשוט וברור - לומדים את זה וחוזרים על זה ביום ובלילה - ועם כל זה קיים איזה התנגדות עזה הממלאת את כל האדם ואינו מסוגל לקבל את הסוד הזה כראוי.

לא יתכן שהעולם קיים ללא שום תכלית

אנו רואים בבירור - שהמציאות הזאת - שאדם

ב.

יחדיו נמתיק סוד: מי שיודע את ה'סוד' אין יסורי העוה"ז כובשים אותו

וטרדות". אנו רואים ושומעים בעוה"ז כל כך הרבה אסונות רח"ל, לדאבון לב שומעים כסדר מכל עבר צרות שונות מכל המינים, הן מאנשים

ושליו ממש בעולם הזה, הלא 'ימי שְׁנוּתֵינוּ בְּהֵם שְׁבָעִים שָׁנָה וְאֵם בְּנִבְרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַבְּבֵם עָמְל וְאָוֶן' (תהלים צ, ב) בכמה מיני צער וחלאים ומכאובים

צרות ויסורים וקשיי היום יום לאחר מכן מבאר לנו רבינו בעל המסילת ישרים חשבון נוסף בענין זה: 'מי הוא ששמח

אם נתבונן בדבר נראה, שכפי כמה שאדם שקוע ב'עולם הזה' - כך יש לו יותר דאגות וטרדות. וכן להיפך, כפי כמה שאדם שקוע יותר ב'עולם הבא' - יש לו פחות דאגות. והסיבה לכך היא פשוטה, אדם שמוחו ולבו שקועים ב'עולם הבא', הלא יודע כבר שהעולם הזה אינו יותר מאשר פרוזדור המשמש כמעבר זמני להגיע אל העולם הבא, והוא מבין ומאמין שכל הצרות והדאגות שיש לאדם כאן בעוה"ז, הם בסך הכל 'זיכוכ' הנפש ו'כפרת' עוונות' עוונות'

~

אצל צדיקי אמת ובכלל אצל יהודים יראים ושלמים עובדי ה', אפשר לראות בשנות זקנותם קנין של 'שלימות' ומדרגות רמות ונשגבות. אצלם שנות הזקנה הם שנים טובות ונפלאות, הם שנים של מדרגות, זמן של שמחה ואושר נפלאים - ממש בבחינת 'מעין עולם הבא'

הסובלים ממחלות קשים וזקוקים לרפואה, הן קשיים של יתומים - שאנשים מסתלקים מן העולם בשנות צעירותם ומניחים אחריהם אלמנות ויתומים - ה' ירחם, והן מאנשים הטרודים ודחוקים בעיני 'פרנסה' - אנשים רבים חיים בלחץ ובדחוקות גדולה ושקועים בחובות רבים. עד שצריך להתאזר בכוחות מיוחדים כדי להמשיך הלאה בחיים - אחרי ששומעים כל כך הרבה צרות ישראל, ה"י.

וגם בלא הצרות הקשות, רק הקשיים ה'רגילים' בחיי היום יום, קשיים אשר מצויים מאוד, שכל מי שיוצא לעבוד לפרנסתו סובל מהם, ועוד כהנה וכהנה בכל התחומים. כל מקום שאדם פונה הוא מוצא את עצמו מוקף בקשיים שונים. **ואם כן יש מקום לתמוה, וכי בעבור חיים קשים כל כך ברא השי"ת עולם נפלא כזה? וכי השי"ת ברא אותנו במטרה שנסבול כאן?**

עובד ה' אינו נשבר כשיסורים באים עליו

אמנם אם נתבונן בדבר נראה, שכפי כמה שאדם שקוע ב'עולם הזה' - כך יש לו יותר דאגות וטרדות. וכן להיפך, כפי כמה שאדם שקוע יותר ב'עולם הבא' - כך יש לו פחות דאגות. והסיבה לכך היא פשוטה, אדם שמוחו ולבו שקועים ב'עולם הבא', הלא יודע כבר שהעולם הזה אינו יותר מאשר פרוזדור המשמש כמעבר זמני להגיע אל העולם הבא, והוא מבין ומאמין שכל הצרות והדאגות והעגמת נפש שיש לאדם כאן בעוה"ז, הם בסך הכל 'זיכוכ' הנפש ו'כפרת' עוונות, כדי להתכונן אל ה'טרקלין'

פרק א'

או מי הוא שישמח וישלו מפני בעולם הזה? ימינו שנותינו בהם שבעים שנה, ואם נבחרת שמונים שנה, ונרבה עמל ואנון (תהלים צ') נכמה מינו צער וחולאים ומכאובים ומטרדות

הוא העולם הבא. הוא מבין שהוא קצת רק במצב של נסיעה, וכשאדם נמצא בדרך לפעמים לא נוח לו כל כך, אבל הוא יודע ומבין שעוד מעט הוא יגיע למחוז חפצו, ושם יוכל לנוח ולהתענג.

ולא זו בלבד, אלא אדם שהוא עובד ה', הרי הוא מבין שגם כאן בעולם הזה יש לו תועלת ביסורים ובצרות, מפני שהם מועילים ומסייעים אותו בעבודת ה', מפני ש'עמידה בנסיונות' הוא חלק גדול וחשוב מ'סדר העבודה'. יהודי ירא ושלם מאמין ומבין, שכאשר עוברים עליו זמנים קשים, זוהי הזדמנות מיוחדת להתחזק ולהתאזר ב'אמונה ובטחון' בהשי"ת, ואכן בכל הזמנים הללו הוא מתחזק ב'תפלה' וב'תשובה', הוא ממשפש במעשיו ומטיב את דרכיו. וממילא נמצא שהיסורים והצרות הם אצלו חלק של עבודת ה', והוא מקבלם באהבה וברצון. ובכל השעות הקשות ביותר, הוא רואה בהם את הטוב ביותר, והוא מבין את הענין של 'להטיבך באחריתך', הוא יודע שבסופו של דבר יצא לו טוב מהצרה, וממילא אינו נשבר, הוא מתייחס אל הכל בהבנה טובה.

.ג.

מזקנים אתבונן: ההבדל בין זקן תלמיד חכם לזקן עם הארץ

הוא יוצא עם קנין בנפש
ולאחר מכן כאשר השי"ת בעזרו והוא זוכה להיושע מהצרה, אזי הוא מרגיש התעלות נפלאה, הרי הוא קנה כאן קנין בנפש, הוא רכש באמצעות הצרה שעברה עליו התחזקות נוספת באמונה, התחזקות נוספת בבטחון, כי הלא זכה לראות השגחה פרטית, הוא קיבל כאן משהו מיוחד במינו, הוא קיבל קנין בנפש, וממילא יש לצרות וליסורים משמעות אחרת לחלוטין.

אדם ששקוע בעולם הזה אינו יכול להתחזק בשעת צרה

לעומת זאת אדם שקוע כל כולו ב'עולם הזה', אזי אם לפתע פתאום נפלה עליו איזה צרה, מה הוא כבר יכול לחשוב? כלום! הרי קצת ניטלה ממנו כל נעימות ונוחות העולם הזה, והוא מרגיש ששרוי קצת בצרה גדולה, ואין לו מהיכן לצפות לישועה. עד היום הוא סבר בדעתו שהוא יכול ללכת אחר תאוות לבו, והנה קצת הוא רואה שאינו יכול להשיג את תאוותיו, יש לו דאגות והוא אינו יכול לספק את רצונו! נו, איך יכול אדם כזה להתנחם? קצת מזל יש לו שהוא יכול לפנות לרבו או לאיזה צדיק שיתן לו חיזוק בדברי אמונה ובטחון, ומעודדו ומשפיע עליו מעט. ובאמת יש טענה עליו על שרק קצת הוא נזכר שצריך ללכת אל הצדיק. היכן היה עד עכשיו? הלא היה צריך מעצמו ללכת לצדיק וללמוד ממנו איך לעבוד את השי"ת! לדעת ולהתנהג בחיים כזו שכל העולם הזה אינו אלא פרוזדור לעולם הבא.

צדיקים בשנות זקנותם הרבה מדרגות עליונות, מה שלא ראו בהם בשנות נעוריהם, הם זכו לכך רק בשנות הזקנה.

רוח הקודש אצל חזון איש בשנות זקנותו

הסטיפלער זצ"ל היה אומר אודות ה'חזון איש' זצ"ל, ש'עיקר רוח הקודש שראו אצלו - ראו בעיקר בשנותיו האחרונות. בשנות נעוריו ראו בעיקר רק 'גיעה בתורה' ומפעם לפעם היה מתרחש איזה מופת, אבל בדרך כלל לא ראו את זה. כל המדרגות העליונות, ורוח הקודש שסיפרו אודותיו, היה בעיקר בשנות זקנותו. מפני שהצדיקים לעת זקנתם, בשנותיהם האחרונות נותנים להם לטעום מעין עולם הבא. אה, אלו הם שנים מתוקות ומאירות.

הכשלונות של יהודי מהמון העם לעת זקנותו

אבל מי שהוא 'זקן עם הארץ' אזי בשנות זקנותו הוא טיפש בלתי מוצלח; וכמ"ש חז"ל (שבת קנב): "עמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן", הם פשוט נהיים יותר ויותר טפשים... וסיבת הדבר היא, שאין להם עם מה להחשיב את עצמם, הם שקועים בעצבות יגון ואנחה על כך שבזבוזו את כל ימי חייהם ב'עולם הזה', וכעת הם נשאר מרוקנים לגמרי בלא כלום...

הם יכולים לחזק את עצמם רק עם מעט המצוות והמעשים טובים שכן הספיקו לקיים במשך השנים, הם זכו להקים דורות בישראל וכדומה, אבל הרי הכאב שלהם גדול מאוד מאוד, זה צער איום ונורא, מפני

לך סיפוק? מה תחשוב אז אודות עתידך? איך תביט אז על עצמך? מה הוצאת מהעולם הזה? לאיזה מטרה הקדשת את חייך? כל ההצלחות של העולם הזה שהצלחת להשיג - כבר חלפו להם ועברו! בלשון בני אדם אומרים: "המשחק נגמר...", אתה כבר עומד קצת לאחור מעשה. נו, מה התכלית של החיים שלך?."

יהודים עובדי ה' מאירים ומזהירים בשנות זקנותם

אצל צדיקי אמת ובכלל אצל יהודים יראים ושלמים עובדי ה', אפשר לראות בשנות זקנותם קנין של 'שלימות' ומדרגות רמות ונשגבות. אצלם שנות הזקנה הם שנים טובות ונפלאות, הם שנים של מדרגות, זמן של שמחה ואושר נפלאים - ממש בבחינת 'מעין עולם הבא'; וכמו שאמר חז"ל (ב"ב יז): "שלשה הטעימן הקב"ה מעין עולם הבא בעולם הזה... אברהם דכתיב ביה ואברהם זקן בא בימים וה' ברכ את אברהם בכל". פעמים רבות שמעתי מפי כ"ק רבינו זצוק"ל שהיה אומר: "הזמן של 'מי הזקנה' הוא זמן של מדרגות". הוא רק הוסיף ואמר: "הלואי והיו מצטרפים לכך הכוחות הצעירים והרעננים כדי לעבוד בפועל עם המדרגות הללו". וכך ראו אצל

עבר ובטל מן העולם

וממשיך רבינו בעל המסילת ישרים בהתבוננות נוספת ומוכיח בעוד ראייה ברורה ומוכרחת שהעולם הזה אינו התכלית: "אחד מני אלף לא ימצא שירבה העולם לו הנאות ושלוח אמתית. וגם הוא, אילו יגיע למאה שנה כבר עבר ובטל מן העולם."

נערים ממשתה נגינתם...

הבה ננסה לתאר לעצמינו את הענין בתיאור ח': למשל, אם רואים אברך צעיר שנכנס בזמנינו לבית המדרש, וכרגיל הוא מחזיק בידו את הטלפון שלו וכדומה, הוא שקוע כל כולו בהווית של העולם הזה... ה'הרה' של העולם הזה כובש אותו לגמרי, הוא כל כולו שקוע בהרכב, הטלפון, ושאר כל מיני כלים ואביזרים שונים שיש לו, והנה בסמוך אליו עובר אדם זקן וחלוש שבקושי יכול ללכת על רגליו, הוא הולך על משענתו, או אפילו יושב על כסא גלגלים.

גם אתה תזדקן ביום מן הימים

הייתי רוצה לעצור את האברך הנמרץ הזה ולשאלו אותו שאלה אחת פשוטה: "הלא אתה יודע בעצמך שעוד יגיע היום שבעז"ה גם אתה תהיה באותו מצב ממש! - ללא הבדל כמה שנים זה ימשך עד שאתה תגיע למצב הזה - גם אתה תהיה כמו אותו יהודי זקן שהולך על משענתו! נו, אני רוצה לשאול אותך: מה תחשוב אז? באיזה תקוות תתהלך אז? מה יביא לך את האושר? ואיזה הנאות ישיבעו אותך ויביאו

פרק א'

ואחר כל זאת - הפנות. אֶחָד מִי אֶתְּךָ לֹא יִצְאָא שְׂיִרְבֵּה הָעוֹלָם לוֹ הַנְּאוֹת וְשִׁלְחָה אֲמִיתִית, וְגַם הוּא - אִלּוּ יִגִיעַ לְמֵאָה שָׁנָה בְּכָר עֲבָר וּבְכָל מִן הָעוֹלָם.

שלמעשה לא נשאר שום דבר מכל הדברים שעליהם הם חשבו כמעט רובא דרובא משנות חייהם, מכל מה שהם שאפו והשתוקקו במשך כמעט כל החיים לא נשאר בידיהם מאומה. ומכל הדברים שהיו שקועים בהם תמיד - אין להם כעת שום תועלת!

אדם עומד לעת זקנותו ועושה לעצמו חשבון, הוא נוכח לדעת שכל מה שרדף במשך חייו היה רק הבל הבלים שאין בו ממש, אין

לו כעת שום דבר מכל כספו וזהבו, ואין לו שום דבר מכל היכבוד המדומה' שכיבדו אותו בכל האסיפות והתכנסויות... שדיברו עליו דברי תהילה ושבח, אבל כעת אין לו מזה שום תועלת. כמו כן לא נשאר לו כלום מכל תאוות האכילה ומכל יתר דברי השטות וההבל, כל התאוות והחומריות. מהכל לא נשאר לו כלום, הוא מרגיש שהכל היה הבל וריק, הוא מתהלך בהרגשה של ריקנות מוחלטת.

ד.

הבל ורעות רוח: אי התבוננות אינה אלא מכח רוח שטות

שיטה או שוטה?

אחרי כל החשבונות וההתבוננות הללו שבינינו בעל המסילת ישרים מציע לנו כאן בטוב טעם ודעת, הלא צריך להיות שוטה מופלג כדי להחשיב את העולם הזה תכליתית הבריאה... ולחשוב כאילו יש איזו מטרה ברכישת ההנאות בעולם הזה. כי הרי ברור שזו שיטה מופרכת לחלוטין, או בנוסה טוב יותר: זו לא 'שיטה מופרכת' אלא זו כלל אינה 'שיטה'... אי אפשר לכנות שטות כזאת בתואר 'שיטה', וברור שמי שסבור כך מעולם לא חשב. זוהי שטות מוחלטת. 'שיטות' כאלה אינם תוצאה הבאה מתוך מחשבה והתבוננות, אלא מלכתחילה ה'שיטות' הללו באים אך ורק מכח 'רוח שטות'.

מה פשר שעולם כמנהגו נוהג?

אם כן נשאלת השאלה: למה רוב העולם כן עושים עסק מהעולם הזה? למה רוב בני האדם אינם מתהלכים תמיד עם רצון ותשוקה: "במה אני יוכל להצליח יותר בעולם הבא? איך אוכל להתעלות יותר בעבודת ה'ואיך אפשר להתקרב יותר אל השי"ת?". זהו פלא גדול: מדוע רוב בני אדם אינם עוסקים עם רצונות ושאפיות כאלו?

אין שום תשובה הגיונית לשאלה זו

האמת היא: שזוהי שאלה שאין עליה תשובה! לא ניתן לענות שום תשובה הגיונית על השאלה הזאת. התשובה היחידה לשאלה זו היא: יש יצר הרע גדול שעושה את עבודתו בהצלחה מרובה! לא פחות ולא יותר! זהו פלאי פלאים שיש כאן לכך שום הסבר שכלי-מלבד המציאות שיש שאין סמיות עין של היצר הרע, הוא בערמתו מצליח לסמא את עיני האדם שלא יראה את האמת הברורה, אבל מה כן אפשר לעשות? זו הרי המציאות בעולם! כאן בא רבינו המסילת ישרים ופונה לכל אחד ואחד, ומנסה להגיד לכל באי עולם: תחשבו קצת! קחו לכם מוסר, קנו תבונה ודעת! תשתמשו מעט בשכל אשר חנן אתכם ה'! תשקיעו מעט תשומת לב! עוררו והתעוררו ותצאו משכרות הזמן!

חכמת קהלת - ליישר את העקמומיות

בעצם כל ספר קהלת שחיבר שלמה המלך ע"ה מיוסד על הרעיון הזה. בכל ספר קהלת כתוב רק זאת - לא פחות ולא יותר - אך ורק הרעיון הזה. שלמה המלך, שכידוע היה 'החכם מכל אדם', ניסה בכל מיני העצות והתחבולות ובכל מיני הלשונות וההוכחות, שיעלה בידו לשדל ולהשפיע על כל באי עולם,

אברך, איך אתה רוצה להיראות בשנות זקנותך?

הייתי רוצה לשאול את אותו אברך שנכנס לבית המדרש עם כל הכלים של זמנינו, והוא כל כך עסוק ברדיפה אחרי כל המהומה של העולם הזה: "וכי זה התכלית שלך? האם אתה רוצה להשתעשע כמה שנים, ולאחר מכן כשמספר השנים הללו יעברו, תשאר בלא כלום? האם זה תכלית?".

שידעו ויבינו את האמת הצרופה באופן פשוט וברור: "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם". יש צורך שיבוא החכם מכל אדם עם כל מיני החקירות והעצות, להוכיח את הדבר הפשוט הזה, כדי שבני אדם ישמעו זאת ויבינו, ויצאו מהרוח שטות שמקיפה אותם ושולטת עליהם.

חכם מתבונן תמיד

בתוך דבריו הנפלאים כותב שלמה המלך (קהלת י ז): "ראיתי עבדים על סוסים ושרים הלכים כעבדים על הארץ". הדבר הראשון שהפסוק מפרט הוא: 'ראיתי' - עצם הדבר שהוא מתבונן בדברים, הרי זה כבר סימן מובהק שהמדובר כאן בחכם. מפני שרוב בני אדם אינם מתבוננים ואינם חושבים. אבל הוא, החכם מכל אדם, מתבונן בעולם סביבו.

מחזה מיוחד במינו

'ראיתי', הוא מספר שהוא ראה דבר פלא המתרחש לנגד עיניו. אילו לא הייתי בטוח שאיני יושן כעת - הייתי סבור שכל הדבר אינו יותר מאשר חלום מוזר... אבל למעשה אני רואה שזה מתרחש בהקיצ ואל בחלום. למרבה הצער אי אפשר להתעורר אחר כך ולומר: "ברוך השם שהכל היה רק חלום".

איזה מראה הוא רואה? 'עבדים על סוסים', עבדים ורכבים על גבי סוסים, כאילו שהם היו מלכים ושרים, ולעומתם - 'שרים הלכים כעבדים על הארץ', השרים הולכים בעקבותיהם כמו עבדים. במילים אחרות: אני רואה עולם הפוך! מתהלכים כאן עבדים פשוטים, והם מקבלים את מלא כבוד וגדולה, הם אלו שרוכבים על גבי הסוסים, ולעומתם השרים - שהם היו צריכים להיות האנשים החשובים והמכובדים - הם הולכים בגליהם, זהו מראה מוזר ובלתי מובן לחלוטין.

הרה"ק משינאווא עומד ומשמש אותו

הבה נשתמש מעט בחוש הציור כדי להמשיך מחזה כזה: למשל, הגענו לארץ מסוימת,

פרק א'

והוא מה ש'למדונו וקראנו? לברכה ב'מדרש קהלת זה לישון' ו'גם הנפש לא תמלא' - מישל למה הדבר דומה לעירוני שנשא בת מלכים אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשוכים לה כלום, שהיא בת מלך. כך הנפש אלו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה, למה שהיא מן העליונים

נקודות:

הגוף מחפש ומשתוקק לכל התאוות הגשמיות ולכל מיני התענוגים שבעולם הזה. ומה מחפשת הנשמה? הנשמה שרויה בגלות קשה ומרה, שהיא אפילו אינה יכולה לומר מה היא מחפשת ולמה היא משתוקקת. כל המהומה של העולם הזה מקיף אותה כל כך שהיא חוששת לומר מה היא מחפשת ולמה היא משתוקקת, היא חוששת שאם רק תאמר במה היא חפצה כולם ילעגו לה ויבוזו לה... כל כך ילעגו ממנה, עד שמימש לא ידעו מה לעשות עמה, ובאיזה כינוי גנאי לכנות אותה... ממילא היא נמצאת לדאבון לב במצב קשה של 'גלות הדיבור'. היא אפילו אינה מסוגלת לומר מה היא רוצה ולמה היא משתוקקת

הזעזוע מהמחזה הנתעב

פשוט, שכל בר דעת שמצייר לעצמו מראה כזה, מרגיש שאינו מסוגל לסבול זאת... כל מי ששומע את הסיפור המוזר הזה חושב לעצמו: "אילו הייתי שם בשעת מעשה הייתי רואה זאת, בודאי הייתי מוסר את נפשי ועושה מהפכה... לא הייתי מתחשב בכלום! הייתי זועק מרה בקולות וברקים, הייתי נוטל גיגית של רותחין ושופך על ראשו של אותו עם הארץ מגושם... לא הייתי מסוגל לסבול זאת!" וזה נכון, כי מי הוא זה שיכול לסבול דבר נורא כזה? הרי מנש לא ניתן לסבולו!

משל זה הוא מציאות יום יומית

אולי אפשר לצחוק מדמיון כזה, אבל האמת היא שאין כאן שום סיבה לצחוק. מפני שלגודל הצער, זוהי ממש המציאות בכל יום ויום! הרי נמצא בתוך כל אחד ואחד נשמה קדושה 'בת מלך', חלק אלוך ממעל, והשי"ת עשה שתינשא לעירוני, כפי שרבינו המסילת ישרים מכנהו - כפרי מגושם. הנשמה הקדושה התחנתה עם גוף מגושם, שהוא מגושם בהרבה יותר מעם הארץ שבמשל האמור.

